

Archiveren van online activiteiten: willen we Mart Smeets, Mabel Wisse(n) Smid en Ton Hooijmaijers niet kwijt raken?

Door: Max Beekhuis

Je kunt zomaar onderwerp zijn in de sociale media. Neem nu de (analoge) Volkskrant van woensdag 8 augustus 2012. Hierin staat een artikeltje over de tv-sportpresentator Mart Smeets. Over Mart is op de sociale media een discussie losgebarsten. De Mart-haters bedienen zich van de Mart Smeets-bingo¹, de Smeetsmakelijk.nl, de Facebookpagina: Mart Auf Wiedersehen. Er zijn ook Mart-lovers zoals op de Facebookpagina Mart-nicht-auf-wiedersehen. Op Twitter was Mart trending topic met #DeMart.

Van Mart is het maar een kleine stap naar Youtube waar we zorgvuldig geregisseerde en gecontroleerde verschijningen van de Koninklijke Familie kunnen vinden.

Uiteraard bestaat er ook de mengvorm: Ton Hooijmaijers, ex-gedeputeerde van het Noord-Hollandse provinciale bestuur, 2005-2009, blogde jaren lang op de site van de provincie Noord-Holland. Na zijn aftreden in 2009 stopte de bloggende ex-gedeputeerde en verwijderde de provincie de geplaatste blogs. Ton Hooijmaijers heeft het inmiddels gebracht tot een heus Wikipedia-item².

Waarom deze drie personen in de sociale media?

Even kort door de bocht: als je communiceert dan archiveer je ook. Je wilt immers weten wat je hebt gecommuniceerd. Laten we zeggen dat het archiveren is om de communicatie gaande te houden. Meestal in de tijd gezien een kortstondige behoefte, van minuten tot een paar weken. Dat regelt het online medium zelf.

Er zijn echter ook argumenten om te archiveren voor een lange periode, zelfs voor de eeuwigheid. Dat regelen de sociale media niet. De idee dat je met je feestneusfoto's uit je studententijd over twintig jaar nog op Facebook staat geloof ik niet. In de eerste plaats omdat Facebook de twintig jaar niet haalt; de omgekeerde wet van Moore: naarmate het succes van het sociale medium toeneemt zal de verwachte levensduur halveren. En in de tweede plaats omdat de sociale media leven van de

¹ www.welingelichtekringen.nl/media/52847/voor-bij-de-buis-de-originele-mart-smeets-bingo.html

² nl.wikipedia.org/wiki/Ton_Hooijmaijers

actualiteit, van het nu, en niet van gisteren. Daar zal nooit hun focus liggen. Wie kijkt er nog op pagina 2 van de uitkomsten van een Googlevraag? Juist, niemand.

Nogmaals: waarom deze drie personen? Ik wil de drie voorbeelden gebruiken om te laten zien dat er wel regels zijn voor het archiveren van online activiteiten, dat deze regels zich vooral richten op de overheid en niet op burgers en particuliere bedrijven. En ik gebruik de drie voorbeelden om te prikkelen: zou het niet interessant zijn om alle drie de voorbeelden te archiveren, ook voor de langere tijd. Ik noem dat laatste hierna 'duurzame archivering', zeg maar archivering om voor altijd te behouden en beschikbaar te hebben.

Dagelijks op sociale media

Vanuit een perspectief van archiveren hebben we hier drie interessante voorbeelden van wat er dagelijks op sociale media plaatsvindt. Of Mart Smeets blij is met de discussie rond zijn persoon weet ik niet, of hij een archiveringsbehoefte heeft: geen idee. De initiatiefnemers op Facebook zullen wel vertrouwen op Facebook als het gaat over de duurzame bewaring van hun pagina's. En hoe duurzaam Facebook in economische zin is lijkt me speculatief³.

De Koninklijke Familie heeft het heft in eigen hand genomen en tracht door zelf actief op de sociale media aanwezig te zijn – ik vermoed – positieve beeldvorming te bevorderen. Zij zal zeker geïnteresseerd zijn in archivering. Het Wikipedia debacle met Mabel Wisse(n) Smit ligt nog vers in het geheugen⁴.

Regels of wettelijke voorschriften

Zijn er regels of wettelijke voorschriften of juist beperkingen ten aanzien van het archiveren van online activiteiten? Verschilt de overheid hierin van de particulier? Geldt de Archiefwet 1995 ook voor online activiteiten van de overheid? En wellicht de leukste vraag: wat moeten we eigenlijk met al die online activiteiten? Willen we het echt niet kwijt raken?

Intrigerend is de definitie van archiveren op Wikipedia: Archiveren op Wikipedia is in de praktijk vaak het verwijderen^[1] van inhoud van een pagina waarbij de inhoud op een andere plek te bekijken is en vanaf dat moment niet meer gewijzigd wordt. ^[2] Normaal gesproken gaat het om een verplaatsing, waarbij het overleg

³ www.webwereld.nl/nieuws/111458/ftc-stelt-Facebook-20-jaar-onder-privacytoezicht.html

⁴ www.nu.nl/internet/1213523/friso-en-mabel-wijzigden-wikipedia-info-zelf.html

van de pagina waar het stond wordt verwijderd, onder achterlating van een link naar het archief. Het kan een overlegpagina van een gebruiker betreffen, maar ook een overlegpagina van een artikel, of een functionele pagina zoals De Kroeg of de beoordelingslijst. Artikelen worden in de regel niet gearchiveerd.

Het archiveren van afgerond overleg gebeurt meestal als pagina's te groot zijn of te onoverzichtelijk.[3]

Als je archiveren zo definieert dan gaat het eerder om ontdubbelen; je wilt de informatie maar op één plaats bewaren. Vervelend is alleen dat de context van de vindplaats mede de inhoud bepaalt.

Ik denk dat archiveren gaat over het vastleggen van informatie die activiteiten van personen en/of organisaties weerspiegelen; met als doel de reconstructie van die activiteiten mogelijk te maken.

Ton Hooijmaijers

Kijk voor het belang van de context maar naar Ton Hooijmaijers. Ton Hooijmaijers blogde op de site van de provincie. Alleen dit gegeven al bepaalt dat de blogs niet van de privé persoon Ton Hooijmaijers afkomstig waren, maar van de gedeputeerde Ton Hooijmaijers. Het provinciaal bestuur van Noord-Holland bevestigde dit ook door het WOB verzoek om inzage in de blogs van Ton Hooijmaijers te honoreren. Het Bestuur had zich immers ook op het standpunt kunnen stellen dat zij niet verantwoordelijk was voor de blogs; dat ze de blogs niet rekende tot haar domein. Dat is de eerste context.

Bij het honoreren van het WOB verzoek om inzage in de blogs van Ton Hooijmaijers werden uiteindelijk de teksten van de blogs opgeleverd. Echter bij het ter beschikking stellen van documenten gaat het om de oorspronkelijke vorm, structuur en inhoud. Technisch gesproken geeft de WOB recht op informatie en niet op inzage, praktisch is het echter zo dat de documenten ter beschikking worden gesteld, eventueel met weglating van persoonsnamen of passages die onder de uitzonderingsgronden van de WOB vallen. De Archiefwet 1995 bepaalt echter dat te bewaren archiefbescheiden in hun oorspronkelijke vorm, structuur en inhoud moeten worden bewaard.

Omdat de provincie na het vertrek van Ton Hooijmaijers de blogs verwijderd heeft van de website, is alleen de inhoud nog beschikbaar. Van de structuur en vorm van de feitelijke blogpagina is niets meer bekend. Ik kan nu niet beoordelen of op de blogpagina van Ton Hooijmaijers iets vermeld stond over de kwaliteit waarin hij blogde: als privé persoon of als gedeputeerde. Ik weet nu niet of Ton Hooijmaijers

in zijn blogjes bijvoorbeeld door woorden te cursiveren of de lettergrootte aan te passen nadruk wilde leggen op woorden of passages.

Schokkend?

Ach, de eeuwigheid zal Ton Hooijmaijers wel overleven, maar vanuit de optiek van zorgvuldig bestuur van de provincie ben ik geneigd principiëler te reageren. De overheid in Nederland opereert binnen de grenzen van de democratische rechtstaat. De rechtstaat garandeert ons burgers bescherming, ook tegen de overheid. Die dient zich dan ook te verantwoorden voor haar gedrag en gedragingen ten opzicht van ons burgers. Als groep en individueel. Documenten, digitale en analoge, kunnen in deze verantwoording een rol spelen, daarom zijn er spelregels over hoe de overheid omgaat met documenten (de regels hebben het over archiefbescheiden, artikel 1 van de Archiefwet 1995).

De spelregels gaan over verantwoordelijkheden. Over wat archiefbescheiden zijn: alles wat de overheid in het kader van haar taakuitoefening ontvangt of zelf produceert. Over wat we (voor altijd) bewaren en wat we na verloop van tijd weggooien. En wanneer te bewaren documenten openbaar worden (na maximaal 20 jaar).

De provincie heeft ten aanzien van de blogjes van Ton Hooijmaijers deze uitgangspunten in het oog proberen te houden door de teksten te archiveren, maar is vergeten de structuur en vorm te bewaren. Is er sprake van kwade wil? Nee, ik denk dat dit past in de ontwikkeling van overheidsorganen om grip te krijgen op hun digitale activiteiten, zowel in de sociale media als op hun digitale workflows. Rome en Parijs zijn ook niet in één dag gebouwd. Collateral damage derhalve.

Terug naar Mart

In trending topic time van Mart heeft geen overheidsorgaan zich hiermee bemoeid. Dus de waarborgen die de overheid zichzelf oplegt zijn hier niet van toepassing. We bevinden ons hier in het vrije veld der maatschappelijke online krachten. Zeg maar midden in de free fight van Twitter, Facebook, Google, blogsites, LinkedIn. Je kunt je afvragen of we deze free fight moeten bewaren?

Een kwartiertje tweets volgen –zelfs in deze verkiezingstijd met Twitterende politici- doet je al gauw beseffen dat dit z'n doel voorbij gaat schieten. Het doel? Ja, de reconstructie van de activiteiten van personen en organisaties. Moeten we altijd alles reconstrueren? Ben je Mart-adept: ja! Ben je Mart hater: delete en vergeten. Ben je Mabel Wisse Smid? Tja, sommige zaken wel en andere zaken niet.

Over het doel van bewaren van documenten is veel te doen (geweest). Een eenduidig antwoord is er nooit gegeven. Voor iedere waarderingsbeslissing, bewaren of vernietigen, zijn waarschijnlijk evenveel pro als contra argumenten te bedenken. Zelfs de Twitterende politici zullen voor menig politicoloog gedroomd bronnenmateriaal lijken.

Voor de overheid is het helder: er zijn regels voor archiveren en waarden en daar dient, zolang de huidige wet- en regelgeving van kracht is, aan te worden vastgehouden.

Voor de maatschappelijke free fight moet voor archivering een sponsor worden gezocht. Dat mag het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis zijn of het nog op te richten Mart Smeets Museum.



Max Beekhuis is directeur van Doxis, een organisatie met als specialisatie informatiemanagement. Doxis richt zich op strategische advisering, het bouwen en de implementatie van gestroomlijnd informatiemanagement.

Als dienstverlener helpt Doxis organisaties aan toegankelijke en optimaal beheersbare informatie. Doxis doet dit al jarenlang binnen de overheid en non-profit sector en

het bedrijfsleven.

Twitter: @MBeekhuis

Twitter: @Doxisinformatie

Website: doxis.nl